120.13 (7.4)

अनुतन्वती (anu-tanvatī) *adj.* (*f.*) continuing तं भार्या प्रत्युवाचेदं धर्ममेवानुरुध्यती (v. l. अनुतन्वती) MahāBhā. iii. 183. 4.

अनुतप् (anu-tap-) IV. Ā. (rarely P.) **1** to annoy, to trouble यानग्नयो अन्वतप्यन्त धिष्ण्याः AV. ii. 35.1; AV. (P.) i. 88.3; TaiS. III. ii. 8. 3; MaiS. ii. 3.8 (ii. 36.16); **2A** to grieve at, to worry न हि मृत्युं तथा राजा श्रुत्वा वै सोऽन्वतप्यत MahāBhā. i. 38. 25; सततं स्मान्वतप्यन्त तमेव भरतर्षभम्। पौरजानपदाः सर्वे MahāBhā. i. 119. 4; अनुतप्ये भृश तात तव घोरेण कर्मणा MahāBhā. iii. 198. 18; मा भवन्तोऽनुतप्यन्तां सौहृदान्निधनेन मे MahāBhā. ix. 64.27; एवं सांसिद्धिके लोके किमर्थमनुतप्यसे MahāBhā. xi. 3. 14; मा पुत्रमनुतप्यथाः MahāBhā. xii. 29.21; xii. 147. 15; स नराधिपः। अन्वतप्यच्च संस्मृत्य पुत्रम् MahāBhā. xv. 3. 7; अन्वतप्यत धर्मात्मा पुत्रं संचिन्त्य तापसम् Rāmā. ii. 37.11; न चापि चानुतेपे (सः) BuddhaC. 5. 15; उत्तममध्यमावरेषु च कर्मसु तज्जातिकमध्यक्षं कुर्यात ··· यमुपहत्य न राजानुतप्येत ArthŚā. i. 145. 3 (2.7); किं मौग्ध्यादनुतप्यसे BhāvŚ. 38; निभृतैर्व्यपत्रपन्ते (v. l. विविधैरनुतप्यन्ते) दयितानुनयैर्मनस्विनः Vikramo. 3. 5; तेनानिमित्तेन तथा न पार्थस्तयोः (तूणयोः) यथा रिक्ततयानुतेपे Kirātā. 17.40; (राजसेवकः) व्यसने परि(v. l. ष्वनु)तप्यते NītiSā. 5.39; लब्धरन्ध्रा सुरन्ध्रस्य कोपश्रीः ···। परप्राणापहारार्थे प्रवृत्ता नान्वतप्यत Kapphiṇā. 16. 92; किं पृथग्जन इवानुतप्यसे RāmC. 2. 5; पितरावन्वतप्येताम् BhāgP. x. 44.18; बलिस्तु हरिभक्तत्वान्न किंचिदन्वतप्यत GaṇeP. ii. 30.1; एकोऽनुतेपे दाशः सन् KathāSaSāg. vi. 1.131; कुर्वन्तं द्विषतां हर्षमात्मानं नयनिन्दितम्। बुद्धा को नानुतप्येत KīcaVa. 3.30; म्लेच्छान्धकारविध्वस्ताः मित्रदर्शनवर्जिताः। ब्राह्मणा अन्वतप्यन्त रात्रौ पद्माकरा इव RājTa. (Prā.) 896; किमेवमनुतप्यते सर्वज्ञः TripuḌi. 2.8(3); म्लेच्छबलात् ··· भयम्। तस्मिन् संभावयन्भूरि शिवराजोऽन्वतप्यत ParamāKā. 86.11; समयोपनतमुपेक्षमाणाः पश्चादनुतप्यामहे AdbhuDa. 8.22(12); (pass.) to be distressed नो राज्यायातप्त केनापि पश्चाद् भ्रात्रायं तत्किं जनोऽद्यान्वतप्त DvyāśraKā. 8. 20; भवद्भिर्मानुतप्यताम् PrabhāC. 158.23; अनुतेपे च तेपे च प्रभुणामुना ParamāKā. 86. 19; (*caus.*) to cause distress, to cause pain or affliction विरहः किमिवानुतापयेद्वद बाह्यैर्विषयैर्विपश्चितम् RaghuVa. 8. 89; संबन्धे सति पाप्मायं स्वफलेनानुतापयेत् BṛĀraUBhVā. iv. 4.1290; **2B** to repent, to regret त्वाम् ··· वनं प्रस्थाप्य दुष्टात्मा नान्वतप्यत दुर्मतिः MahāBhā. iii. 28.4; पाण्डवास्तु यथा त्वयि। नान्वतप्यन्त कौपीनं तावत्कृत्वापि दुष्करम् MahāBhā. v. 71.10; viii. 1. 7; तदानुतेपे सुरराजपुत्रः MahāBhā. viii. 49. 88; युधि गिरमनृतां युधिष्ठिरोऽवादीत्। पुनरनुतापमवापत् पापं कृत्वानुतप्येत UpadeŚ. 28; (pass.) to be repented नेण् तपोऽनुतापे। अन्वतप्त MugdhaBo. 24. 4 (141.21); अन्वतप्त पापिना PrakriKau. ii. 431. 2; अन्वतप्त पापेन SiddhāKau. 465B.13 (*on* iii. 1.65); **2C** to suffer apparently दर्शितविषयत्वात्सत्त्वे तु तप्यमाने तदाकारानुरोधी पुरुषोऽनुतप्यते YogBh. 81. 9 (*on* 2.17); SāṁkhyaPraBh. 7.15 (*on* 1.1); आत्मत्वेनाभिप्रतीतस्तद्गतेन सुखदुःखेन तद्वन्तमात्मानमनुमन्यमानोऽनुतप्यते Bhām. 219. 19 (*on* i. 3. 19); 392. 5 (*on* ii. 2. 10)

अनुतप् (anu-tap-) I. P. (rarely Ā.) **1** to vex, to annoy, to burn continually मम दिप्सन्ति ये धना। रात्रि हि ताननुतप यथा स्तेनो न विद्यते AV. xix. 49. 7; तदद्य मानुतपति यत्कृतं न मया पुरा MahāBhā. iv. 395*; जितेन्द्रियं नानुतपन्ति रोगाः AṣṭāSaṁ. i. 20.20 (1. 5); **2A** to repent तदा युद्धं धार्तराष्ट्रोऽन्वतप्स्यत् MahāBhā. v. 47. 12; प्रतिबुद्धस्ततो राजा ···। दीक्षां जग्राह चौरोऽपि तज्ज्ञात्वानुतताप सः PārśvC. 2. 496; **2B** to grieve at अथास्माच्छ्रीरपाक्रामत् ··· सागच्छत्पाकशासनम्। अथ सः (बलिः) अन्वतपत्पश्चात् MahāBhā. xii. 91. 22; **3** to practise penance यण् ··· तपेस्तपःकर्मकात् कर्तरि भवति। तप्यते तपस्तापसः।··· रुचादिरत्रार्थेऽनोऽस्तु न स्यात्। अनुतपते तपस्तापसः KātanVṛ. *on* iii. 2.31.

अनुतपत् (anu-tapat) *adj.* regretting, repenting केचिद्वसन्तोऽनुतपन्त एके BṛDharmaP. i. 37.77; बालोऽप्यनुतपन्नन्तः प्रगल्भमिदमब्रवीत् ŚivaP. vii(1). 34. 33 (542B.1); अद्य शुने भक्षं न दत्तमित्यनुतपता ··· न तस्य दर्शनं लब्धम् CaitaCa. 230.18(10)

अनुतप्त (anu-tapta) *adj.* [*f.* -ā] **1** heated कुम्भीमनुतप्तां प्रावृत्योष्माणं गृह्णीयात् SuśruS. iv. 32. 5; **2A** afflicted (said of asterisms) सांधातिकेऽनुतप्ते ···। दान्तो दूर्वां जुहुयात् YogYā. 9.16; **2B** distressed, aggrieved, tormented पुत्रकृतावेन सोऽनुतप्तो महामुनिः BhāgP. i. 18. 49; इष्टे विप्रयोगादिभिर्दुःखैरनुतप्ताभिः ··· धात्रीभिरनवरतमुपचर्यमाणस्य ··· पञ्चवर्षाणि तस्यान्तःपुरेऽतिचक्रमुः TilaMañ. 78.9; वियोगकृशाप्यनुतप्ता चाभरणानि त्यजति Loc. 76.22 (*on* 2. 6); अनुतप्तः प्रियाबन्धुर्वीरेणाभिदधे तदा PrabhāC. 127.25; **2C** who has repented माता ते ···। अत्यर्थमनुतप्तेयम् BrahmP. 92.46; अनुतप्तास्मि KathāSaSāg. vii. 8.164; तार्क्ष्योऽत्र सोऽनुगतश्चैष दशामिमाम्। तप्तो व्यचिन्तयत् KathāSaSāg. xii. 23.177; पूर्वमनङ्गीकृतप्रणयामनुतप्ताम् ··· प्रियतमः ··· चाटुकं कुर्वाणः ··· इति निदर्शनाध्वनिः Kāvyānu.(He.) 59. 14; स्वतनुजवनराज्या पुष्पवत्याश्लिषन्त्या ह्यनुचितकृतसङ्गोऽस्मीति शैलोऽनुतप्तः Golā. 249. 25 (30.8); ईर्ष्यामानानन्तरमनुतप्ताया नायिकायाः सखीमागतां प्रति ··· नायकस्य प्रश्नः Kuval. 149(12); अनुतप्त इवाधुना व्यधादखिलं कर्म तदद्भुतं स्मरः ŚivLī. 15. 9; मानमकार्षीः संप्रति कथमनुतप्तासि ŚṛṅgāMañ.(A.) 28.16; अप्रियं श्रावयित्वा प्रागज्ञानादनुतप्तया प्रियं निवेद्यते भूयस्तापस्या JānaPa. 7. 44.

अनुतप्तता (anutapta-tā) *f.* the state of being one who has repented, repentance पापिनः केऽपि तन्मुख्या ददृशुः स्वामिनं हतम्।··· वदन्तम् ··· अनुतप्तताम् RājTa.(Ka.) 8.1334.

अनुतप्ता (anutaptā) *f.* name of one of the seven rivers in the Plakṣa region तेषां नद्यस्तु सप्तैव ···। अनुतप्ता शिखी चैव ViṣṇuP. ii. 4.11; KūrmaP. 416.2; BrahmP. 20.11; ŚivaP. v. 18.27 (426A. 12); अनुतप्ता च नाम्नैव नदी संपरिकीर्तिता VāyuP. i. 49.90; अनुतप्ता सुखी चैव ··· सप्तैताः सरितां वराः BrahmāṇḍP. i. 19. 19; वर्षनद्योऽपि सप्तात्राप्यनुतप्ता शिवामृता ĪśānŚiPa. ii. 17. 99.

अनुतप्य (anutap-ya) *ger.* having grieved for राज्यनाशं सुहृन्नाशं सुतनाशं च भारत। अनुतर्षुल(v. l. अनुतप्योक्त Calcutta Ed.)मेवैतद्दुःखं भवति भारत MahāBhā. xi. 7.17; स चानुतप्य तच्छोकात् ···। विद्याधरेश्वरः पत्न्या सह पञ्चत्वमाययौ KathāSaSāg. x. 3.156.

अनुतप्यतेतराम् (anutapyate-tarām) *ind.* [*comp.* of Pre. pass. 3rd person sing. of अनुतप्] highly afflicted with grief श्रीमाधवे गच्छति राजमौलितां द्विषां समूहैरनुतप्यतेतराम् AlaṅkāMañ. 66.5.

अनुतप्यमान (anu-tapyámāna) (anu-tápyamāna MaiS.) *adj.* [*f.* -ā] **i** who has been distressed or sorrowful यज्ञपतिमृषय एनसाहुर्निर्भक्तं प्रजा अनुतप्यमानम् AV. ii. 35. 2; यज्ञपतिमृषय एनसाहुर्निर्भक्ता भागादनुतप्यमानाः AV.(P.) i. 88. 1; यजमानमृषय एनसाहुर्विहाय प्रजामनुतप्यमानाः MaiS. ii. 3.8 (ii. 36. 20); यज्ञपतिमृषय एनसा आहुः। प्रजा निर्भक्ता अनुतप्यमानाः TaiS. III. ii. 8. 2; उदयनतनयः ··· मदनम(ञ्जूकया ? ञ्जुकायाः) कृतेऽनुतप्यमानः AvantiKa. 125.3; सानुतप्यमाना का मे गतिरिति विमृशन्ती कामपि वृद्धप्रव्राजिकाम् ··· अपश्यत DaśKuC. 113.10; महापातकसमूहेनेवात्यन्तमन्तरानुतप्यमानस्य ··· मम ··· क्षयमगाद्रजनी TilaMañ. 253.1; सः ··· कलुषेणानुयतानुतप्यमानः। ··· नीपवनं समाससाद ŚivLī. 3. 41; **ii** repenting, regretting स योगतापसः ··· आत्मनो मृगत्वकारणम् ··· अनुस्मृत्य भृशमनुतप्यमान आह BhāgP. v. 8. 28.

अनुतमाम् (anu-tamā́m) *adv.* most fittingly, most agreeably राजन्यबन्धवो मनुष्याणामनुतमां गोपायन्ति ŚatBr. X. v. 2. 10.

अनुतमालखण्ड (anu-tamālakhaṇḍa) *adj.* resembling the grove of *tamāla* trees किमिदमुत्तरेण तरङ्गमालिनमनुतमालखण्डमाखण्डलधनुःसहस्रानुकारि कपिशयति गगनतलम् PrasaRā. 7.9(5) (*but* comm. तमालवृक्षसमूहसमीपम्)

अनुतर (anu-tara) *m.*, *n.* **i** charge, fees दृष्ट्वा त्वया विशेषक वलयकलापी शशिप्रभाभुजयोः। बाढं भणभण कीदृक् कानुतरः सोमयादत्तः KuṭṭaMa. 343; **ii** fare आतारानुतरावप्यत्र। 'आतरस्तरपण्यं स्यादनुतरमन्वगमन्वक्षम्' इति वोपालितः PadCan. 2.239 (285.7)

अनुतर्क् (anu-tark-) X. U. **i** to think सूतं तप्तहेमविभूषितम्। दृष्ट्वा पार्थः ··· देवमेवान्वतर्कयत् MahāBhā. iii. 43. 9; **ii** to regard as or to take for त्वामर्थिनं विप्रसुतानुतर्कये BhāgP. viii. 18.32.

अनुतर्ष (anu-tarṣa) *m.* **1A** liquor which removes thirst and mental depression अनुतर्षस्य मात्रा सा यया नो दूष्यते मनः CaraS. vi. 24.148 (1941 Ed.) (comm. तृषायां मनोदैन्यमात्रहन्तृ यन्मद्यं भवति तदनुतर्षसंज्ञं भवति); **1B** drinking spirituous liquor सरकोऽनुतर्षे ···। अनुतर्षे मद्यपाने वाच्ये Liṅgānu.(He.) 148. 2; **2** wish, desire तस्य परामुपकर्तुकामतामवेक्ष्य बोधिसत्त्वस्तत्प्रियहितकामनया प्रदानानुतर्षप्राबल्यमस्मै प्रकाशयन्नुवाच JātaMā. 39. 18 (7. 33(2)); **3** thirst सोपचारमुपशान्तविचारं सानुतर्षमनुतर्षपदेन। ते मुहूर्तमथ मूर्तमपीप्यन् प्रेम मानमवधूय वधूः स्वाः ŚiśuVa. 10.2; *n.* liquor अथ नपुंसकलिङ्गः।··· अर्पिशकिल्बिषानुतर्षाण्डिषम् Liṅgānu.(He.) 87. 9 (comm. अनुतर्षं मद्यम्); [Kośas give *anutarṣa* as a synonym of the following — *abhilāṣa*, AnekāK. 916; *kādambarī*, KośaKaTa. 1. 7114; *galvarka*, AbhidhāRaMā. 2.172; *caṣaka*, AbhidhāRaMā. 2.172; AnekāK. 916; *tṛṣṇā*, DharK. 2654; *maṇḍa*, KośaKaTa. 1. 7114; *śuṇḍā*, KośaKaTa. 1.7114; *saraka*, AbhidhāRaMā. 2. 172; *surā*, AnekāK. 916; *surāpānapātra*, DharK. 2654; Kośas also give the meaning of *anutarṣa* as — *abhilāṣa*, TrikāŚe. iii. 3.435; AnekāSaṁ. 4.317; ViśvaPra. 173.29; MediK. 184.50; ViśvaLoK. 383.32; ŚabdaRaSaK. 333.13;